

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України (м. Луцьк), ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії **Лапін Олега Ігоровичу** на підставі прилюдного захисту дисертації **«Брекзит як чинник локальних і глобальних змін у системі безпеки ЄС»** за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії з галузі знань 29 Міжнародні відносини 08 серпня 2024 року.

Лапін Олег Ігорович 1988 року народження, громадянин України, освіта вища, у 2010 році закінчив Волинський національний університет імені Лесі Українки та здобув кваліфікацію «Магістр права» за спеціальністю «Правознавство». 301 жовтня 2019 року по сьогодні навчається в аспірантурі Волинського національного університету імені Лесі Українки за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Дисертацію виконано у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, місто Луцьк.

Наукові керівники: **Шуляк Антоніна Миколаївна**, доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки (Україна, м.Луцьк); **Даріуш Вояковський**, доктор габілітований у галузі гуманітарних наук, професор Гуманітарного факультету Гірничо-Металургійної Академії імені Станіслава Сташиця в Кракові (Польща, м. Краків).

У 10 наукових публікаціях відображені основні результати дисертації, з них: 4 статті у наукових фахових виданнях України; 1 підрозділ у закордонній монографії; 5 тез виступів. Головні результати дослідження висвітлено у таких публікаціях:

1. Лапін О. І. До питання про теоретико-методологічну основу дослідження політичної стабільності. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. № (392). 2019. С. 62–70. (серія «Міжнародні відносини»)

2. Лапін О. І. Концепт євроскептицизму у теорії міжнародних відносин. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін* : збірник наукових праць / Відп. ред. О. В. Бабкіна. Вип. 28. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. С. 23–29. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2020.28.04>

3. Лапін О. І. Розлучення по-англійськи: наслідки Брекзиту для держав-членів Європейського Союзу та України. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та*

регіональні студії. № 1 (7). 2020. С. 138–148. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2020-01-138-148>

4. Лапін О. І., Шуляк А. М. Брекзит як чинник локальних і глобальних змін відносин Польщі з Євросоюзом. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. № 2 (10). 2022. С.117–139. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265455>. (внесок автора – 60 %)

5. Lapin O.I. Brexit and eurorealism in Scotland and Ireland. *Contemporary international challenges: monogr.* / pod redakcją naukową Rafała Zajęckiego. Kielce-Łódź: Wydawnictwie Naukowym ArchaeGraph, 2020. P.163–175.

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради:

Карпчук Наталія Петрівна, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Зауваження:

1. У підрозділі 1.2 автор ґрунтовно розглядає поняття політичної стабільності й оперує поняттям політична система, однак його не пояснює.

2. Розглядаючи інституційну базу безпекової політики на с. 50 дисертант зазначає: «Треба також відзначити важливу роль Верховного представника Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, Ж. Борреля, який готує рішення, що потім виносять на розгляд Ради». Ні з цього речення, ні з усього підрозділу не зрозуміло, чи мова йде про велику роль саме пана Борреля, чи ключовою є суто посада і відповідно повноваження Високого представника.

3. На с. 57 дисертант зазначає: «Дослідження впливу Брекзиту на систему безпеки Європейського союзу здійснено за допомогою комплексного розуміння впливу на систему безпеки ЄС на різних рівнях: внутрішньому, регіональному та глобальному. Застосовано ряд методів та підходів. Насамперед застосовано аналіз документів і політик, офіційних документів ЄС та Великої Британії, пов'язаних із процесом виходу Великої Британії з ЄС. Це договори, угоди, звіти, а також документи, що регулюють питання безпеки». Однак саме в цьому тексті немає переліку посилань на документальну базу.

4. На с. 70–71 (підрозділ 2.2) автор веде мову про медіакампанії, які супроводжували процес Брекзиту у країнах ЄС й Королівства. Вважаю, що тут інформаційну складову можна було б посилити, проаналізувавши вплив дезінформації, яка посилила дезінтеграційні настрої у Великій Британії.

5. На с. 90–91 наведено статистику висвітлення тематики Брекзиту в європейських та британських медіа, зокрема наголошено на тому, яка тональність домінувала, яку оцінку давали. Для більшої ілюстративності й переконливості слід

було б підкріпити текстову інформацію, наприклад, діаграмами чи узагальнити в табличній формі.

6. Недоречно скорочувати назву групи «Ідентичність та демократія» до «ІД», бо, по-перше, аббревіатура не вводилася раніше в тексті, по-друге, вона асоціюється з Ісламською державою (с. 96).

7. Базове ключове слово «Брекзит» подається то кирилицею (в назвах структурних частин), то у форматі англійської мови (по тексту загалом). Присутні огріхи стилістичного й орфографічного характеру

Піпченко Наталія Олександрівна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної інформації Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Зауваження:

1. По-перше, на нашу думку, потребує авторського переосмислення кількість дослідницьких завдань, а також описова частини використаних методів для вивчення проблем дисертаційної роботи.

2. По-друге, вважаємо доцільним у контексті дослідження додатково надати авторське бачення щодо ризиків впливу на європейську солідарність і безпеку дискусій про можливість подальшого розширення Європейського Союзу на Схід.

3. По-третє, у роботі спостерігається акцент на дослідженні безпекових чинників, які можуть призвести до послаблення ЄС, проте меншою мірою зосереджена увага на міжнародно-політичному вимірі можливих дезінтеграційних процесів, що потребує ширшої авторської аргументації та окреслення можливих варіантів розвитку подій з огляду на спровоковану нестабільну безпекову ситуацію у Європі.

4. По-четверте, робота не позбавлена окремих орфографічних і стилістичних помилок та описок, які не впливають на розуміння та сприйняття матеріалу.

Іванець Тетяна Мирославівна, кандидат політичних наук, доцент, завідувач кафедри філософії та соціології історичного факультету Маріупольського державного університету.

Зауваження:

Зважаючи на всі позитивні характеристики дисертаційної роботи Лапіна Олега Ігоровича «Брекзит як чинник локальних і глобальних змін у системі безпеки ЄС», вважаємо за доцільне звернути увагу на певні дискусійні моменти, які потребують уточнень:

1. У підрозділі 1.1 автор дуже вдало аналізує поняття «євроскептицизм», історію його походження, наявні класифікації, передумови виникнення та поширення в країнах Європи. Однак, на нашу думку, треба було приділити більше

уваги співвідношенню євроскептицизму та правого радикалізму, бо саме праві радикальні партії є найбільшими виразниками євроскептичних ідей.

2. У підрозділі 1.2. дисертант зазначає, що в умовах політичної стабільності рівень політичної активності населення є відносно невеликим (с. 40). Чи можна вважати високі показники явки на вибори до Європарламенту в червні 2024 року проявом політичної нестабільності в країнах ЄС?

3. У підрозділі 1.3 дається дуже детальний аналіз наукової літератури та методів дослідження. Однак, на нашу думку, необхідно було б представити і аналіз джерел. У тексті роботи є посилання на численні нормативно-правові акти, програми, результати соціологічних досліджень тощо. Їх класифікація підкреслила б наскільки ґрунтовну роботу провів автор, додавши дослідженню ще більшої науковості.

4. У підрозділі 2.3. дисертант пише, що Брекзит призвів до посилення сепаратистських настроїв в окремих регіонах Великої Британії (Північна Ірландія, Шотландія). З чим це пов'язує автор: із більш високим рівнем прихильності цих регіонів до Європейського Союзу чи зі збільшенням загального рівня нестабільності в Європі та світі (а Брекзит виступає лише як привід)?

5. У підрозділі 3.1. автор аналізує вплив Брекзиту на розвиток євроскептицизму в інших країнах. На нашу думку, треба було чіткіше виокремити та класифікувати ті причини, які вплинули на пом'якшення позицій євроскептиків в країнах ЄС після Брекзиту, детальніше розкрити різницю в сутності євроскептицизму правих та лівих партій.

6. У підрозділі 3.3. дисертант аналізує можливий вихід Польщі з ЄС (Полекзит), зазначаючи, що це, в принципі, на сьогодні є малоімовірним. А за яких умов, на Вашу думку, Полекзит міг би стати реальним?

7. У роботі доволі детально аналізується співпраця Великої Британії та України (розділ 4, підрозділи 4.2., 4.3), її розбудова в умовах повномасштабного російського вторгнення, зокрема, особливості функціонування та основні пріоритетні напрямки новоствореного альянсу British–Polish–Ukrainian Trilateral (BRUT). Як, на Вашу думку, цей альянс може стати альтернативою двосторонній україно-британській співпраці чи буде виступати лише як доповнення у певних галузях?

Івасечко Ольга Ярославівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка».

Зауваження:

1. Дискусійне визначення об'єкта дисертаційного дослідження – “система безпеки та стабільності ЄС” (с. 25 вступу) як занадто широке. Воно складається з двох об'єктів наукового дослідження – “системи безпеки ЄС” та “системи

стабільності ЄС”. При цьому перша частина визначення об’єкта дослідження корелюється із титулом роботи і її предметом (Брекзит як чинник локальних і глобальних змін у системі безпеки ЄС). Натомість друга частина авторського визначення об’єкта дослідження (“система стабільності ЄС”) занадто абстрактна та широка, більше стосується теорії чи філософії політики, а не сучасних міжнародних відносин і європейської інтеграції.

2. Викликає питання вжита автором роботи і загальна та спеціальна термінологія, і контекст її вживання. У роботі використано авторський термін-новацію “зовнішньополітичного орієнтування” (с. 6 анотації). Є зовнішньополітична орієнтація (в однині) – певної держави чи її окремих лідерів, політичних сил або ж “зовнішньополітичні орієнтації” (в множині) – які переважно характеризують зовнішньополітичні установки окремих суб’єктів внутрішньополітичного процесу в «слабких державах» (фрагментованих / які викликають стурбованість і т. п.), які говорять про те, що певна країна є об’єктом зовнішньої політики інших держав, а не самостійним міжнародним актором.

3. Дивною є теза дисертаційної роботи про те, що Брекзит – “цей історичний для ЄС поступ” (с. 55). Поняття “поступ” в українському науковому та філософському дискурсі має позитивне значення, як синонім прогресу. Натомість Брекзит – за визначенням регрес європейської інтеграції. Тому така його оцінка виглядає щонайменше дискусійною.

4. Що мається на увазі під словосполученням “Неінституційний підхід” (с. 59) ?

5. У роботі варто вживати або усталений публіцистичний термін Велика Британія, або офіційний Сполучене Королівство, або хоча б Королівство Велика Британія – офіційний термін, запроваджений першим представником династії Стюартів на троні Англії на відзначення персональної унії двох королівств, але точно не словосполучення “Британське королівство”, яке неодноразово трапляється в роботі.

6. Досить змістовні висновки до розділу 4 у новизні роботи не відображені (с. 158).

7. Посилання № 22, 86-88, 100-101, 103, 106, 122, 139 на електронні ресурси не відповідають вимогам до оформлення джерел та літератури. Позиції №172 і 173 списку літератури – ідентичні.

8. Теза “Підтримка Великобританією українців у війні проти повномасштабного вторгнення російської федерації доводить, що євроінтеграція має особливі перспективи для України” (с. 56) не має ніякої логіки.

9. Категорично незгодні з тезою автора роботи про те, що “Виходячи з ЄС, Велика Британія втратила можливість впливати на формування та вирішення спільних питань безпеки, таких, як міграція, тероризм, кібербезпека тощо” (с. 22

вступу). Адже досвід держав-членів ЄАВТ, засновником якого свого часу було Сполучене Королівство, чітко показує можливість (хоча й обмежену) “третіх” держав впливати на прийняття рішень різноманітних всередині ЄС через механізми адвокації та лобізму всередині Союзу, фінансову участь “третіх держав” у спільних програмах Євросоюзу, спільні комітети, участь представників цих держав у засіданнях органів ЄС із дорадчим голосом тощо. Тому відсутність впливу Сполученого Королівства на прийняття рішень в Союзі – наслідок свідомої відмови британської еліти від такого впливу, зумовленої якраз євроскептичним настроєм цієї еліти, а не наслідок відсутності таких інституційних можливостей для держав поза межами Євросоюзу. Щобільше сам дисертант в тексті роботи зазначає: “Проте, не дивлячись на песимістичні прогнози, Велика Британія може і після Брекзиту продовжувати співпрацю з Євросоюзом як у сфері військово-технічного співробітництва, так і в проведенні спільних військових операцій як третя сторона” (с. 49), що заперечує попередню його тезу.

10. У роботі відсутні власне описи наслідків корисного і шкідливого впливу Бекситу на “стратегії Спільної безпекової політики ЄС” щодо “військових можливостей та розвитку військового потенціалу ЄС”, “перспектив ЄС у сфері оборони та безпеки”. Доцільно було презентувати першу в історії європейської інтеграції Оборонно-промислову стратегію ЄС 2024 року, особливості діяльності Європейської оборонної агенції (EDA), Хабу європейських оборонних інновацій (HEDI), а також представити інформацію про Європейську ініціативу втручання (EI2).

11. У 4 розділі дисертаційного дослідження на с. 157 дисертант вказує на те, що уряд України подав офіційну заявку на членство в ЄС 28 лютого 2023 року, і країна отримала статус держави-кандидата на червневій зустрічі Європейської Ради. Такі дані не є правильними. Україна подала заявку на членство в ЄС 28 лютого 2022 року і ЄС надав Україні статус кандидата на вступ 23 червня 2022 року.

Результати відкритого голосування:

«за» – 5 членів ради;

«проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Волинського національного університету імені Лесі Українки Міністерства освіти у науки України (м. Луцьк) присуджує **Ланіну Олегу Ігоровичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

**Голова
разової спеціалізованої
вченої ради**

проф. Євгенія ТИХОМИРОВА